

« TOTA BEUTAT EI SETUDA SUS LAS LEIS DE LAS FORMAS NATURALAS. L'ARQUITECTURA D'UA VILA EI ESMAYER E NON AUHERIR UN SIMPLE SERVICI AU CORS DE L'OME. »

John Ruskin, Conférences sur l'architecture et la peinture, 1854.

PASSEJADA COR DE VILA AUSH

Lo museu de las Americas – Aush

Situat dens l'ancian convent deus Dominicans (XVe segle), presenta col·leccions de les ricas amasades en dues granas garbas : l'istarla de la vila e de la Gasconha despuish l'Antiquitat dinc au segl XX e demest un héra important fons extra-europeu, secona mei grana collecció d'art precolombian de França après la deu museu deu Quai Branly Jacques Chirac a París.

Dubèrt de hèurer a demceme
Tél. : +33 (0)5 62 05 74
Corric : musee@and-auch.fr
www.ameriques-auch.fr

La passejada Claude-Desbons

Adobada, plantada e esclairada, d'ua longor totala de 4 quilòmetres, qu'ei un lòc de repaus privilegiat sus las arribas deu Gers. Accessible a tots, qu'auhèrt ua vista suberbèra sus l'ensems architecturau de la vila istorica. Lo jardin Ortholan (espaci taus jòcs) e lo parc deu Coloumèu (dab 250 arbos diferents e ua aira de jòcs) completan la passejada.

Lo tesaur de la catedrala

Dubèrt cada jorn de junh a seteme de 10 a 13 óras e de 14 a 18 óras.

Si aquestas quaques indicacions an desbelhat lo vòste curiosèr e se voletz en descobrir mei, ne trantalhatz pas a demandar lo programa de las nostas animacions a l'entorn deu patrimoni e de las visitas guidadas hèitas per nostas guidas orators. Si ets en grop, lo Pais d'art e d'istoria e l'òfici de turisme vos prepausen programes a faïçon, adaptats aus vòstas besonhs e envejas.

Desplegants sus Gran Aush, la catedrala Santa-Maria, lo teatre, lo barri Espagne e l'istoria deu circ, le barri deu Garròs e lo vilatge de Castethnau-Barbarens son disponibles a gratis a l'òfici de turisme deu Gran Aush còr de Gasconha.

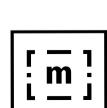
Informacions

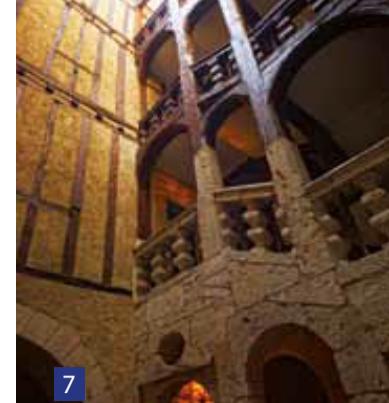
Ofici de turisme

Gran Aush còr de Gasconha
3, plaça de la Republica - BP 20174
32 003 AUCH Cedex
Tel : +33 (0)5 62 05 22 89
Corric : info@auch-tourisme.com

Pais d'art e d'istoria deu Gran Aush

1, carrera Dessoles
32 000 AUCH
Tel : +33 (0)5 62 60 40 17
Corric : pah@grand-auch.fr

1. La catedrala Santa-Maria

Edificada a partir de 1489 sus l'emplacement de l'anciana catedrala romana e acabada en 1680, qu'ei considerada com ua de las darreras catedralas goticas de França. Lo davant (XVle-XVIIe) qu'illustra perfèitament los diférents estiles arquitecturaus (gotic, reneishenç e classic). Dehens, las 18 veirinas* d'Arnaut de Moles (XVle), las 113 estallas* (o formas) deu còr esculptat dens lo cassó (XVle) e l'òrguen gran de Jean de Joyeuse (XVIIe) constituen los tesaurs de l'edifici. La catedrala qu'ei inscrivuda despuish 1998 au patrimòni mondial de l'UNESCO au titol deus camins de Compostèla de França.

2. La plaça Salinis - Plaça deus canonges

Deu nom de l'arquevesque qui l'adoba au XIXe, qu'ocupa l'emplacement de l'ancian barri canoniu. Qu'ei aqui que vivèvan los canonges estacats au servici de la catedrala. Dens las annadas 1860, lo prefecte Féart e Monsenor de Salinis, preocupats d'obrir la vila sus las arribèras deu Gers, desencombrèn los entorns de la catedrala : los bastiments deus canonges son destruits, e las pèiras son reempliegadas tà relevat lo nivèu de la plaça e bastir l'escalèr monumentau. D'aqueste ancian lòc de vita que demora ua tor poligonalau (XVe-XVle) au cornèr de la carrera Fabre-d'Eglantine, l'anciana sala capitulari*(XIIIe), lo palais de l'oficialitat* (XIVe) e la tor d'Armanhac. Hòra la tor poligonal, aquestes bastiments qu'eston recentament adobats tà arcuelher lo tesaur de la catedrala, qui expausa près de 200 objectes e òbras d'art ancians e preciós.

Au mièi de la plaça, lo monument aus morts qu'ei l'òbra de l'esculptor Antonin Carlès (1851-1919) deu quau produccions nombrosas son expausadas au musèu de las Americas – Auch. Au mijorn, lo collègi Salinis qu'estòc fondat en 1543 e miat peus Jesuitas de 1590 a 1762. La cort d'autor estòc erigida au siècle XVIIIe.

3. La tor d'Armanhac

Au contre de çò qui poderem pensar, la tor d'Armanhac, haute de 40 mètrs, n'a jamei apartengut aus comtes d'Armanhac. Bastida au siècle XIVau tà servir de preson, lo simbèu deu podèr judiciari de l'archevèque a l'edat mejana. Devath de l'ancian regime, per manca de presoners, la tor qu'estòc utilizada com depaus d'arquius deu capitol (amassada deus religiós) de la catedrala, puish tornada en preson pendant la Terror gersesa (1793) e au temps deu còp d'Estat deu 2 de deceme de 1851 de Louis-Napoléon Bonaparte. Cadun deus 7 solers correspond a ua cellula, la mèi haute e isola duberta aus 4 punts de l'horizont.

4. L'escalèr monumental

Acabat en 1863, l'escalèr cambia la fisionomia de la ciutat pr'amor que permet de tornar ligar la hauta e la baisha vila sus 35 mètrs de desnivèu dab duas partidas de graders (374 au totau). Qu'ei per partida bastit dab materiaus de l'anciana canongessa que's trobava sus la plaça Salinis. L'utilizacion d'ua peira geliva* de maishanta qualitat : l'encausa de la soa degradacion doriva. Suu prumèr nivèu que's tròba, despuish 1992, ua escultura contemporanea en fonta de l'artista catalan Jaume Plensa : l'Observatori deu temps.

Lo texte gravat ei l'evocacion biblica deu deluvi e que torna brembar l'aigat catastrofic que devastèc la vila en 1977.

La seconda partida de l'òbra, l'Abric impossible, se tròba de l'auta part de la passarèla, còsta la glèisa Sant Pèir (XVIIIe), lo finestron de la gleisa merea lo nivèu de l'aigat de 1977. A la debuta, lo nom balhat a l'òbra estoc Aush. Puish la populacion que l'aperèc l'Abric impossible.

Despuish lo solèr inferior, qu'avem bèra vista sur las arribèras deu Gers e la façada de l'ancian espitau Pasteur (XVIIIe). A l'epòca galloromana, l'arriba baisha qu'era aucupada per la ciutat de l'Emperaire Auguste : Augusta Auscorum.

Suu solèr siguiente, l'estatua de bronze hèita per Firmin Michelet en 1931 la deu mei celèbra deus Gascons : Charles de Batz (1615-1673), mei conegut peu nom de d'Artagnan, capitani deus mosquetaris deu rei, vasut au castèth de Castelmòra a Lupiac, vilatge situat pas trop loenh d'Aush.

5. La pòrta d'Arton – pòrta astaraguesa

Anciana pòrta de la ciutat (chic fortificada), que s'obriva de cap au comtat d'Astarac dens l'embarri de muralhas e data benèu deu siècle XIVau o XVau. Qu'ei dominada per l'ostau deu portièr, en pan de hust* e bricas.

6. Las postèrlas (despuish la carrera de la Convencion)

Tipicas d'Aush, las postèrlas (en frances : « les poternes* ») tornavan ligar la ribera Gers, deu quau lo cors èra mei pròche, a las pòrtas fortificadas de la vila.

A l'edat mejana, e permetèvan aus abitants d'anar cuéller aiga e qu'èran carreras defensivas. Aquestas carreròtas hèra penentas e en escalèr son 5 a Aush : la postèrla de l'est, la postèrla de Paris, deus colomats, de las ometas e la postèrla vielha, la mei larga e la sola a non pas aver grasas.

7. L'ostau d'Enric IV (22, carrera Espanha)

Seon la tradicion, lo futur rei Enric IV i seré demorat dab la reina Margot e Caterina de Médicis en 1578. La pòrta d'aberta balha accès a un corredor qui conduseish a ua cor interiora qu'arcuelh un escalèr de pèira de husta a non pas mancar.

8. La plaça Salluste deu Bartàs – anciana plaça de las carmelitas

La bibliotèca municipala ei installada despuish 1846 dens l'ancian convent de las Carmelitas* (XVIIIe siècle). Au mièi de la plaça, lo bust de Guillaume de Salluste, senhor deu Bartàs, escrivan e poeta deu XVIe siècle, estòc realizat per Victor Maziès en 1890.

9. La préfectura

Ancian palais deus arquevesques, l'edifici estòc acabat entremèi 1750 e 1770 a la plaça de l'ancian palais arquiepiscopal medieval. Lo bastiment arcuelh despuish 1800 la prefectura deu Gers (qui's visita tà las jornadas europencas deu patrimòni).

10. L'ostau deu siècle XV (1 carrera Dessòles – camin dret)

Batiat « Ostau Fedel », deu nom deu comerçant que i tribalhava a la debuta deu siècle XX, e qui la balhèc a la vila d'Aush, aquest ostau d'artisan-comerçant ei lo testimòni de l'arquitectura urbana medievala. A la debuta, la botiga èra en baish e las pèças tà viver aus solers. Las parets deus tres solers son constituidas de pan-de-husta concevuts differentament e pleats de bricas. Utilizat despuish l'edat mejana, lo pan-de-husta èra economic, san, solide, duradís e leugèr. L'ostau dispausa d'un emprei en peira calcaria, característica de l'arquitectura en pan-de-husta. Que permetèva de ganhar plaça hens los nivèus superiors (la surfaca deu baish qu'ei mei petita que la deus solers) tot en deishant un passatge pro larg tà la carrera. Mei engüera, qu'era avantatjós financèrament tau proprietari qui pagava en foncion de la superficia peu sòu.

L'edifici qui tòca aquest ostau pòrta testimòni de l'arquitectura de la reneishenç. Qu'ei estat bastit completament en pèira au siècle XVI.

11. La carrera Dessoles - camin Dret

Anciana carrera principala de l'epòca medievala, autes còps aperada « camin dret », ei bordejada d'ostalors particulars deu siècle XVIII auei pòrta lo nom deu generau de las armadas de la Republica e de l'empèri, Jean-Joseph-Paul-Augustin Dessoles (1767-1828), de qui l'ostau natau e'tròba dens la carrera Bazeilles.

12. La glèisa Sent Orenç (carrera du Sénéchal)

Edificada a l'entorn de 1825, ei dedicada a Sent Orenç, l'un deus prumèrs avesques d'Aush (de cap a 395 a 446). La glèisa a 3 naus separadas per rengadas de colonas. Los veiraus (50m² despartits en 10 veirièras) estón realitzats en 1969 per Henri Guérin, entà ua comanda parroquiau. L'òrguen, hèit per Emile Poirier e Nicolas Lieberknecht, pauc de temps après la fin de la construcció deu bastiment, orna l'edifici e presenta similitudas dab lo de la basilica Nosta Dauna de la Daurada de Tolosa, hèit peus medisshs constructors.

13. La tor romana

Tanben aperada tor César o tor deus Pénitents blus, qu'ei l'edifici lo mei ancian de la vila enquèra vesedèr. Estòc edificada a l'edat mejana (sègle V) mes lo baish bastit dab materiaus deus prumèrs sistèmi de muralhas de la fin deu Baish-Empèri roman (sègle IV-V).

14. La plaça de la Liberacion – plaça reiala

La vila sei dubèrta au siècle XVIII gràcies aus adobaments d'Antoine Mégrét d'Etigny, intendent de la generalitat* d'Aush de 1751 a 1767. Las muralhas que son pauc a pauc desmanteladas e ua plaça reiala bastida hòra la vila medievala, sus l'ancian padoen*. Las construccions deu siècle XVIII (deu numero 2 de la carrera la République dinca la plaça Sallustre-deu-Bartàs) ensarran lo tuc on se trobava lo castèth deus comtes de Fezensac puish d'Armanhac (deishat au siècle XV).

Tot pròche : la braceria « Le Daroles » citada per Stendhal dins « Voyage dans le midi de la France (1838) e l'Hôtel de France, anciana pòsta deu siècle XVIII.

15. Mairia - maison comuna

Bastida entre 1760 e 1770 dabat de l'intendent d'Etigny, s'i tròba un teatre a l'italiana (lo sol teatre d'aquesta epòca conservat dens lo sud-oest) totjorn en activitat ; e tanben la sala deus Illustres, ancian salon de musica, qui arcuelh los porträts deus Gascons celèbres. Visita liura possible aus oraris d'obertura de la mairia.

16. Las aleas d'Etigny

Longas de 250 mètrs, ocupan l'emplacement d'un l'ancian cementèri. De cap a 1760, d'Etigny que hè construir las muralhas de sostenament deu sud e las grasas de pèira de l'entrad principau. Pierre Vigan realizèc l'estatua de l'intendent (inaugurada en 1817). Ornadar 2 lions de pèira sostenen, l'un hèishes e l'autre balanças, emblèmes deu poder e de la justicia. Aquesta passejada s'acaba au palais de justicia (1863), deu quau l'entrada ei encadrada per las estatuas de la Justicia e de la Fòrça.

17. L'ancian Ostau de l'Itendencia (carrera Gambetta)

Ei edificat en 1760 devath de l'impulsion d'Antoine Mégrét d'Etigny. Vasut conseil despartementau a la Revolucion puish prefectura e tribunau, palais imperiau d'un jorn au temps de Napoleon en 1808, espitau pendent la Prumèra Guerra mondiala, l'ancian Ostau de l'Intendència arcuelh auèi o bureau centrau de la pòsta.

18. L'ancian Convent deus Cordeliers (carrera Camille-Desmoulins)

Ei edificat hòra las muralhas de la vila medievala a la mieitat deu siècle XIII per los Franciscans. D'aqueste ensemble arquitecturau demòra ua ala deu claustre, la sala capitulara, la glèisa e un escalèr en pèira, trucat de la crotz deus Cordeliers (vesedèr dens la sala deus Cordeliers).

19. L'ancian mercat cobèrt (plaça Jean-Dours)

Bastit entre 1837 e 1843 a l'emplacement deus casaus deu Convent deus Cordeliers*, l'ancian mercat cobèrt (maison de Gascogne) simboliza l'importància econòmica de la vila d'Aush au siècle XIX entau comerci deus grans e deu vin. Lo bastiment qu'ei ornat de caducèus qui bremban lo ròtle prumèr : lo comerci. Que presenta ua carpenta interiora en cassó realizat per lo mestre-carpentèr Tournier e qu'ei adara, utilitzat entà manifestacions culturalas e comercialas.

* Veirinas : obèrtura ornada de veiraus

Estallas : sièti sus lo quau s'assèt la canonge dens lo còr

Sala capitulara : lòc d'amassada deus canonges

Palais de l'oficialitat : tribunau eclesiastic (a costat de las gábias de la tor d'Armanhac)

Gelliva : qui's hèn qui s'escalha quan torra

Pan-de-hust : colonats, en francès « colombages »

Posterla : petita pòrta de las muralhas, en francès « poterne »

Carmélita : hemna que hè partida de l'òrdi deu Carmel.

Los omis son operats « Carmes »

Generalitat : circonscripcion administrativa hicada capvath de la responsabilitat de l'intendent, representant deu rei dins las provincias devath l'Ancian Regime

Padoen : prat comunau entà hèr pèisher lo bestiar

Cordellers : religiós de l'òrdi deus franciscans

Dominicans : religiós qui hè partida de l'òrdi deus frairs predicatoris.